

FACTORING SÖZLEŞMESİ

Factoring Contracts

Av. Remzi DEMİR

I. Giriş

Bankalarda kredi sürecindeki formaliteler ve ihtiyaç sahiplerinin ticari ilişkiden kaynaklanan mal satışları karşılığında düzenledikleri faturanın kısa süre içinde paraya tahvil edilmesi görevini üstlenmiş olan faktöring firmaları, finans sektörünün önemli kurumlarından biridir¹.

Bir firmanın alacaklarını diğer bir finansal kuruma devretmesi olarak ifade edilebilecek olan factoring; maliyet açısından daha avantajlı ve işletmeye finansal yönden daha yararlı olabilmektedir. 1980'li yıllardan itibaren dışa açılmanın bir sonucu olarak Türkiye ekonomisinde yer alan factoring kurumu; öncelikle bankaların bünyesinde faaliyete geçmiş, daha sonra bağımsız tüzel kişilik sahibi factoring şirketleri durumuna dönüşmüştür².

Factoring yeni bir finans tekniği olmasına rağmen, Türkiye'deki işlem hacminde oldukça hızlı bir yükseliş göstermiştir. Ülkemizde Factoring işlemlerinden en çok orta ölçekli yan sanayi firmaları yararlanmaktadır. Alacakların takibi (istihbarat), tahsili, garanti edilmesi, finansman sağlanması, pazar araştırması, kredi istihbaratı yapılması, ticari risklerin üstlenilmesi ve muhasebe kayıtlarının tutulması gibi hizmetleri içeren factoring; firmaların kısa vadeli

¹ OY, Osman-KÖSE, Seçkin-ALKIM, Süleyman Yahya; Factoring, Beta. İstanbul 2008,s.: 1

² KAYA, Özge; "Factoring Sözleşmeleri" <http://www.turkhukuk sitesi.com/makale,09.09.2010>

sermaye ihtiyacını karşılamaktadır. Böylelikle ihracatçı işletme güvenle üretim yapmakta ve ülke ihracatının, iç ve dış ticaret hacminin artmasına yardımcı olmaktadır. Yine factoring işlemlerinin maliyeti, vade farkına dayalı maliyetlerinden daha düşük olduğu için, ülkede fiyatları ve enflasyonu düşürücü bir etki yapmaktadır³.

Küreselleşen dünya ekonomisinin gerektirdiği rekabet ve kalite düzeyine uyum sağlamak zorunda olan ülkemizde; finans sektörünün önemli bir süjesi olan factoring şirketleriyle yapılan sözleşmeler ve bu sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklara uygulanacak hükümler 21.12.2012 tarihinde kabul edilen ve 12.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir.

II. Factoring Sözleşmesinin Tanımı

Factoring, vadeli satış yapan firmaların her türlü mal ve hizmet satışından doğan alacak haklarını factor adı verilen finansal kuruluşlara satmak suretiyle kısa vadeli kaynak sağladıkları bir finansman tekniğidir. Bir başka ifadeyle, factoring, firmaların satışlarından doğan vadeli alacaklarını factore peşin bedel ile satmaları işlemidir⁴. Hukuki anlamda mal satımı ve/veya hizmet arzı ile uğraşan firmaların bu satışları sonucu doğan veya doğacak alacaklarını devralarak tahsilini üstlenen, bu alacaklara karşı peşin ödemelerde bulunarak finansman sağlayan, aynı anda firmalara idari, ticari ve mali konularda verilen hizmetler karşılığı faiz, komisyon ve ücrete hak kazanan kişi veya kuruluş olarak tanımlanmaktadır.⁵ Finansman, hizmet ve teminat fonksiyonu olan factoring hakkında factoringi tanımlayan yazarlar, factoring işlem ve sözleşmesini bir arada değerlendirmişlerdir. Çeşitli fonksiyonları içeren komple bir finansman ve hukuki

³ İNAL, Zehra, Factoring Uygulamaları Ve İşletmelerin Finansal Yapılarına Etkisi, İnönü Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2006, s. 106.

⁴ TOROSLU, M. Vefa; Hukuksal ve Finansal Açından Faktoring. Vedat Kitapçılık. İstanbul 2011, s. 1.

⁵ OY, Osman-KÖSE, Seçkin-ALKİM, Süleyman Yahya; a.g.e., s. 4.

yöntem olan bu uygulamaya factoring işlemi, taraflar arasında uygulandığı sözleşmeye ise, factoring sözleşmesi adı verilir. Yazarların bir çoğu factoring işlemi tanımlamıştır. Doğal olarak, bu tanımların factoring işleminin düzenlediği sözleşmeyi de kapsadığını varsaymak gerekir.⁶

Daha genel bir ifadeyle factoring, vadeli satışlardan doğan alacakların finansal kurum (factor) tarafından peşin bir bedelle satın alınması, kısaca alacakların peşinen nakde dönüştürülmesi olarak da açıklanabilir. Bu durumda factoring, bir işletmenin ürününü satışından sonra, satılan ürünün bedelini alıncaya kadar geçecek sürenin finanse edilmesi işlemi olmaktadır.⁷

21.12.2012 tarihinde kabul edilen ve 12.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun 38/1 maddesine göre factoring sözleşmesi öğretilerdeki tanımlara paralel olarak şu şekilde tanımlanmıştır. Buna göre;

“Faktoring sözleşmesi; mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilen alacaklar ile Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilebilen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, factoring şirketinin müşterisine sağladığı tahsilat, borçlu ve müşteri hesaplarının tutulmasının yanı sıra finansman veya factoring garantisi fonksiyonlarından herhangi birini ya da tümünü içeren sözleşmedir.”

III. Factoring Sözleşmesinin Hukuki Niteliği

Ülkemizde factoring sisteminin işleyişi KHK ve yönetmelik ile düzenlenmiştir. Factoring işlemi mevzuatımıza ilk defa 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile girmiştir. Factoring işlemleri yasal düzenlemeden evvel Bankacılık

⁶ **ORANLI**, Barış; Factoring - Leasing Sözleşmeleri ve Vergisel Boyutları. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002, s. 13.

⁷ **APAK**, Sudi; Uluslararası Finansal Teknikler. Emlak Bankası Yayınları. İstanbul 1992, s. 89.

Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yayımlanan Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik ile tanzim olunmuştur.

Farklı fonksiyonları bünyesinde taşıyan factoring sözleşmesinin hukuki niteliği konusunda doktrinde oluşmuş bir görüş birliği bulunmamaktadır. Factoring sözleşmesinin birbirinden farklı fonksiyonlarından birini, birkaçını ya da tümünü aynı zamanda içermeye imkanı bulunmaktadır. Bu durum factoring sözleşmesinin hukuki niteliği konusunda farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Hukuki niteliğin saptanmasına yönelik görüşlerdeki temel farklılık sözleşmedeki farklı fonksiyonlardan birinin hareket noktası olarak dikkate alınmasından kaynaklanmaktadır. Factoring sözleşmesinin hukuki niteliği ile ilgili olarak alacak satımı nazariyesi, karz-kredi nazariyesi ve karma muhtevalı sözleşme nazariyeleri çerçevesinde oluşmuş çeşitli görüşler bulunmaktadır⁸.

Factor ile müşteri arasında yapılan factoring sözleşmesi genel olarak atipik karma, sürekli olmak üzere tam iki tarafa borç yükleyen ve çerçeve niteliğinde yazılı şekil şartına bağlı bir sözleşmedir.⁹ Borçlar Kanunumuzun Özel Hükümlerinde düzenlenen sözleşme türleri içinde yer almadığı için, isimsiz (atipik) sözleşme kategorisinde olan factoring sözleşmelerinin; hukuki niteliği konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır.

Bazı yazarlar factoring sözleşmelerinin karma nitelikli olmayıp; gerçek factoring sözleşmesinin bir satım sözleşmesi, gerçek olmayan factoring sözleşmesinin ise bir ödünç sözleşmesi olduğundan bahsetmektedirler. Bu sebeple bu sözleşme türlerine dair kuralların uygulanması gerektiğini savunurlar. Bazı düşünürler ise factoring sözleşmesinin hukuki niteliği konusunda bir ayırım yapmaksızın alacak satışı nitelemesini yapmaktadırlar.

Ancak baskın görüş factoring sözleşmelerinin karma nitelikte bir sözleşme türü olduğu ve bu sebeple factoring çerçeve sözleşme-

⁸ TOROSLU, M. Vefa; Hukuksal ve Finansal Açıdan Faktoring. Vedat Kitapçılık. İstanbul 2011, s.203.

⁹ ÖZAKMAN, Cumhur; Faktoring Sözleşmeleri, İstanbul 1989, s.28.

sinin hükümlerinin içeriğine göre her bir sözleşme türüne ilişkin kuralların kıyasen uygulanabileceğidir.¹⁰Buna göre, factoring sözleşmesine ilişkin bir sorunun çözümü için öncelikle içerdiği tipik akitlere ilişkin hükümlerden kıyasen yararlanılmaya çalışılacak; bunun mümkün olmaması halinde Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine başvurarak çözüm bulunması denenecek; bunun mümkün olmaması halinde ise örf ve adet hukuku kurallarına başvurulacak; burada da soruna ilişkin bir çözüm bulunamaması durumunda Türk Medeni Kanunu'nun 1. maddesi doğrultusunda hakimin hukuk yaratması yoluna gidilecektir.

Factoring sözleşmeleri karma nitelikli sözleşmeler olduğundan; gerçek factoring sözleşme türünde, tarafların asli edimleri açısından alacak satımı, alacağın temliki (BK md. 167 v.d) ile ödenmeme riski üstlenildiği için taahhüt işlemlerini bünyesinde barındırır. Tarafların yan edim yükümlülükleri açısından ise gerçek factoring sözleşmelerinde iş görme, vekalet ve cari hesap sözleşmelerine uyan hükümler kıyasen uygulanır. Gerçek factoring sözleşmesinde taahhüt ve tasarruf işlemleri bir arada bulunur¹¹.

Gerçek olmayan factoring sözleşmelerinde ise, tam bir alacak satımı sözleşmesi ilişkisinden söz edemeyiz. Burada asli edimler açısından ağırlıklı olarak ödünç sözleşmesi ve alacağın temliki ilişkisinden; yan edimler açısından ise iş görme, vekalet sözleşmesi ve cari hesap sözleşmesinin karmasından oluştuğu söylenebilir¹².

Görüldüğü gibi factoring çeşitleri açısından farklı ayrımlar yapılsa da factoring sözleşmesinin hukuki niteliği ile ilgili olarak öğretideki hakim görüş; karma muhtevalı sözleşmeler nazariyesi olduğudur. Buna göre, alacağın temliki, karz-kredi, garanti sözleşmesi, vekalet akdi ile diğer iş görme sözleşmelerinin unsurları factoring sözleşmesinde birlikte bulunabilecektir¹³.

¹⁰ KOCAMAN, a.g.e., s. 112 ve 114.; ŞENER, a.g.e., s. 16.

¹¹ KAYA, Özge; a.g.m.

¹² KOCAMAN, a.g.e., s. 116; ÖZAKMAN, a.g.e.,s. 96.; ŞENER, a.g.e., s. 16-17.

¹³ TOROSLU, a.g.e., s. 206.

IV. Factoring Şözleşmesinin Unsurları

A. Süreklilik Koşulu

Factoring işlemi bir defalık yapılan bir işlem değildir. Satıcı firma ile alıcı firma arasındaki ticari ilişki ve satıcı firma ile factoring şirketi arasındaki ilişki süreklilik arz etmelidir. Factoring, factor ile satıcı firma arasında uzun vadeli iş birliğini gerektiren bir sistemdir.¹⁴

B. Bütünlük Koşulu

Satıcı firma tarafından bir alacağının tümünün factoring şirketine temlik edilmesi gerekir. Yoksa, belli bir alacağının bir kısmının factoring şirketine temlik edilip, diğer kalan kısmının temlik edilmemesi söz konusu değildir¹⁵.

C. Satış Öncesi Bilgi Verme Koşulu

Satıcı firmanın satış işlemini gerçekleştirmeden önce factoring şirketine bilgi vermesi gerekir. Bu sayede factoring şirketi satış gerçekleşmeden önce alıcı hakkında gerekli istihbarat çalışmalarını yapar ve alıcının risk derecesini belirler. Belirlenen risk derecesi makul sınırlar içerisinde olursa factoring şirketi satışa onay verir. Satıcı firma, müşterilerine yapacağı satışları satış öncesinde factoring şirketine bildirmek ve onay almak zorundadır¹⁶.

D. Temlik Öncesi Bilgi Verme Koşulu

Factoring şirketi, vadeli bir alacağı temlik almadan önce, satıcı firma hakkında ayrıntılı bir araştırma yapar. Buna göre factoring şirketi satış tutarları, alacakların vade yapıları, satış şartları, ortalama fatura tutarları gibi konuları inceler ve bu inceleme sonucunda satıcı firmadan talep edeceği factoring komisyonunu belirler. Bunun için

¹⁴ TOROSLU, a.g.e., s. 15.

¹⁵ KONDAK, Nuray; İşletmelere Finans Sorunu ve Çözüm Yolları. Der Yayınları. İstanbul 2002, s.98.

¹⁶ TOROSLU, a.g.e., s.15; KONDAK, a.g.e., 98.

satıcı firmaların alacaklarını temlik etmeden önce bu bilgileri factoring şirketine vermeleri gerekir¹⁷.

E. Factoring Sözleşmesinin Şekli

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun 38/2 maddesine göre factoring sözleşmesinin yazılı şekilde düzenlenmesi zorunludur. Gerçekten de, Borçlar Kanunu'nun 184. maddesinin birinci fıkrasında, alacağın devri yazılı şekle tabi tutulmuştur. Şekil şartı ispat şartı olmayıp, sıhhat şartıdır. Sürekli borç ilişkisi halinde bulunan alacağın temlikin ilişkin özellikleri bünyesinde barındıran factoring sözleşmesi, müşterinin alacaklarını önceden ve toptan şekilde temlikini içerdiğinden yazılı şekilde yapılması zorunludur. Tarafların iradelerini içeren adi yazılı şekil yeterli olup, resmi şekilde yapılmasına da engel yoktur. Resmi şekil, factoring sözleşmesinin içeriği ve imzaların sıhhati açısından ispata ilişkin kolaylık sağlar. Bu sözleşme, uygulamada factoring şirketleri tarafından matbu formda hazırlanmaktadır.¹⁸

V. Factoring Sözleşmesinin Türleri

Satıcı firmaların ve factoring şirketlerinin farklı ihtiyaçları göz önüne alınarak factoring hizmeti ve bu hizmeti konu edinen sözleşmeler türlere ayrılmaktadır. Bu çeşitlendirmelerde bazı ölçütler vardır. Bunlar; satıcının ihtiyaç duyduğu hizmet, satıcının finans yapısı, endüstri türü, satıcının iş hacmi, factoring maliyeti, factorun gizliliği şeklinde sıralanabilir¹⁹.

A. Gerçek Olma Durumuna Göre

1. Gerçek (Tam) Factoring

Gerçek factoring, factoring sözleşmesinde factoring şirketinin factoring işleminin sunduğu tüm işlevleri (finansman, hizmet, temi-

¹⁷ TOROSLU, a.g.e., s.16; KONDAK, a.g.e., 98.

¹⁸ ORANLI, a.g.e., s. 32.

¹⁹ AKKALE, Şeyda Banu; Factoring'de Erken Uyarı Sistemleri ve Bir Örnek Olay Çözümü, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001, s.16.

nat) birlikte üstlendiği factoring türüdür. Uygulamada hakim olan ve factoringin asıl biçimini oluşturan gerçek factoringde; factoring şirketi factoring işleminin sunduğu her üç fonksiyonu üstlenmekle birlikte, bu işleme asıl damgasını vuran ödememe riskinin üstlenilmesidir. Alacağın factoring şirketine devredildiği borçluya bildirilmekle beraber, factoring şirketi satıcı firmanın başvurusu üzerine bir ön çalışma yaparak alıcı firmaların kredibilitesi çerçevesinde her bir alıcı için ayrı bir limit belirler. Belirlenen limitler çerçevesinde, alıcıların ödeme riskini factora devreden satıcı firma ticari riskini en aza indirmiş olur. Satıcı firma ihtiyaç duyduğu anda alacakların belli bir yüzdesini (genellikle % 70-90 arası) ön ödeme olarak hemen alabilir. Temlik edilen alacaklar vadelerinde factoring şirketi tarafından tahsil edilir²⁰.

Alıcı firmanın mali güçlük içine girmesi nedeniyle alacakların tahsil edilememesi durumunda, limit dahilindeki alacaklar factor tarafından satıcı firmaya ödenir. Burada önemli olan nokta factörün verdiği garantinin alıcı firmanın ödeme gücünü içersine girmesidir. Factörün verdiği garanti, malların nitelik ve niceliğinde bir kusur bulunması riskini kapsamamaktadır²¹.

2. Gerçek Olmayan Factoring

Gerçek olmayan factoring'de, factoring şirketi ödememe riskini üstlenmemektedir. Borçlunun ödeme yapmaması riski müşteride kalmaktadır. Factoring hizmetinin finansman ve hizmet işlevleri bulunmakta, fakat teminat fonksiyonu bulunmamaktadır. Böylece müşteri firma sadece alacağın varlığından değil, sağlamlığından da sorumlu tutulmaktadır. Bu factoring türünde borçlu doksan ya da yüz yirmi günlük bekleme süresinde ödemede bulunmaz ise, factoring şirketi alacağını müşteri firmaya devretme hakkına sahiptir²².

²⁰ KOCAMAN, Arif B.; Factoring (Genel Alacak Devir ve Satımı İşlemi). Türkiye Bankalar Birliği Yayını, İstanbul 1994, s.15.

²¹ TOROSLU, a.g.e., s.25.

²² OY, Osman – KÖSE, Seçkin-ALKİM, Süleyman Yahya, a.g.e., s.23.

Gerçek factoring satım factoringi, gerçek olmayan factoring ise ödünç factoringi olarak nitelendirilmektedir. Gerçek olmayan factoring hem bildirimli factoring hem de bildirimsiz factoring şeklinde uygulanmaktadır²³.

B. Yapıldığı Yer Durumuna Göre

1. Yurtiçi Factoring

Yurtiçi factoring, aynı ülkede bulunan alıcı, satıcı ve factoring şirketi arasında yapılan factoring işlemidir. Herhangi bir satıcı firmanın kredili satışlarından doğan alacağını factoring hizmetinden faydalanmak amacıyla factore devretmesi işlemidir. Factoring sözleşmesinin taraflarından her birisinin aynı ülkede bulunması nedeniyle bu türe, yurtiçi factoring denilmektedir²⁴.

2. Uluslararası Factoring

Uluslararası factoring sözleşmesi iki taraflı bir sözleşmedir. Sözleşmenin taraflarından birini factor olarak adlandırılan bir banka veya finans kurumu (finance house) oluşturmaktadır. Factor, ihracatçının ülkesinde bulunuyorsa export factor; ithalatçının ülkesinde bulunuyorsa import factor olarak isimlendirilmektedir. Sözleşmenin diğer tarafı hizmet arz eden veya mal satan ihracatçıdır (exporter, seller). Hizmet talep eden veya mal satın alan (buyer, importer) kişi factoring sözleşmesinin tarafı olmamakla beraber factoring işlemi ile ilgilidir. Çünkü factor devralmış olduğu alacakların ödenmesini mal satın alan veya hizmet talep eden şahıstan isteyecektir²⁵.

Uluslararası factoringin yurtiçi factoringden farkı, işlemlerin dört taraf arasında yapılmasıdır. Bu tür factoring sözleşmesinde; alıcı, satıcı ve factor firması yanı sıra alıcının ülkesinde factor adına

²³ **KOCAMAN**, Arif B.; Factoring (Genel Alacak Devir ve Satımı İşlemi). Türkiye Bankalar Birliği Yayını, İstanbul 1994, s.15.

²⁴ **EMEK**, Uğur; Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Yeni Finansman Yöntemlerinin Uygulanabilirliği (Finansal Kiralama, Factoring), DPT Yayını, Ankara 1994.

²⁵ **ŞANLI** Cemal-EKŞİ Nuray, Uluslararası Ticaret Hukuku, İstanbul 2006, s.143.

işlemleri gerçekleştiren bir muhabir de katılır²⁶. Factor, ihracatçıdan alacak hakkını satın alırken, alıcının ödeyememesi riskini de üstlenir. Ancak yerel factoring şirketi muhabirin garanti vermediği alacakları satın almamakta, bir yerde kendini sigortalamaktadır. Riskin üstlenilmesi dışında, ihracat gelirlerinin tahsili, alacakların muhasebe kayıtlarının tutulması ve avans verilerek fon sağlanması gibi ek hizmetlerde söz konusudur²⁷.

C. Riskin Yüklenimi Durumuna Göre

1. Rücu Edilemez Factoring

Rücu edilemez factoring, factorün satıcı firmaya verdiği diğer hizmetler yanında, vadeli alacağın vadesinde ödenmeme riskini tamamen üstlendiği factoring türüdür. Factoring şirketi, satıcı firmanın vadeli alacaklarını satın almakta ve ona önödeme yapmaktadır. Vadeli alacakların vadesinde ödenmemesi durumunda factor müşterisine rücu edememekte ve bütün zararı kendisi üstlenmektedir²⁸.

2. Rücu Edilebilir Factoring

Alacağın ödenmeme riskinin factor tarafından üstlenilmediği factoring türüdür. Bu türde teminat fonksiyonu dışında kalan fonksiyonlardan bir ya da ikisini içeren factoring sözleşmesi gündeme gelmekte ve factor'ün temel işlevi de tahsilata aracılık yapmak şeklinde ortaya çıkmaktadır. Factor alacağın vadesinde ödenmemesi durumunda müşteriye rücu etmekte ve başta verdiği avans tutarının iadesini talep etmektedir. Burada amaç alacağın factor'a temlik yoluyla ödünç verilmesidir²⁹.

²⁶ TOMANBAY, Mehmet; Dış Ticaret Rejimi ve İhracatın Finansmanı, Hatiboğlu Yayınevi, Ankara 1995, s.187.

²⁷ ERSAN, İhsan; " Uluslararası Factoring ve Türkiye", Para ve Sermaye Piyasası Dergisi, S.88, s.30; KONUKMAN, Aziz-VARLIK, Bülent; Türkiye'de Dış Ticaretin Finansmanı, Türkiye Kalkınma Bankası, s.13.

²⁸ TOROSLU, a.g.e., s.32; ORANLI, a.g.e., s. 25.

²⁹ KAYA, Özge; "Factoring Sözleşmeleri" <http://www.turkhukuk sitesi.com/makale,09.09.2010>

D. Ödeme Zamanına Göre

1. Ön Ödemeli Factoring

Ön ödemeli factoringde, factor satıcı firmanın vadeli alacaklarını satın almakta ve alacakların vadesini beklemeden satıcı firmaya belli bir miktarda ön ödeme yapmaktadır. Ön ödeme oranı genellikle % 80 olarak uygulanmaktadır. Tahsil ettiği ön ödeme karşılığında satıcı firma, factoring şirketine faiz ödemektedir. Bu tür factoringde factoring şirketi alacağın vadesi geldiği zaman borçludan tahsilatı yapar³⁰.

2. Vadede Ödemeli Factoring

Bu factoring türünde factor müşteriden temlik aldığı alacak miktarını vadeden önce müşteriye ödemez. Vadesi geldiğinde müşteriye ödeme yapar. Dolayısıyla bu factoring çeşidinde finansman fonksiyonu bulunmamakta, sadece tahsilat işlevi söz konusudur³¹.

E. Bildirim Durumuna Göre

1. Bildirimli Factoring

İhbarlı factoring ya da açık factoring de denilen bildirimli factoring, satıcı firmanın alacağını factore devrettiğini borçlulara bildirdiği factoring türüdür. Böylece borçlu olan alıcı firma ile factoring şirketi birbirlerinden haberdar olurlar. Borçlu firma, borcunu vadesinde factoring şirketine ödemek durumundadır. Bu tür factoring sözleşmesinde, alacağın factoring şirketine temlik edildiği kendisine bildirilen borçlu firma iyi niyetle müşteriye ödemedede bulunduğunu ileri süremeyecektir³².

³⁰ TOROSLU, a.g.e., s.33.

³¹ ÇAVUŞOĞLU, Uyanık Ayfer; Factoring ve Özellikle Milletlerarası Özel Hukukta Factoring Sözleşmesi, Adana, 2004, s.38-39; TOROSLU, s.10.

³² YILMAZ, Melike; Çağdaş Finansman Teknikleri Factoring - Forfaiting Analiz ve Uygulamaları, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2000, s.9.

2. Bildirimsiz Factoring

Bu tür factoringe ihbarsız factoring, gizli factoring, örtülü factoring, sessiz factoring de denilmektedir³³. Müşteri alacağını factor'a temlik ettiğini borçlulara bildirmez. Bu factoring çeşidinde factor, alacaklı olarak belirmediği için alacağı bizzat tahsil de edemez. Borçlu iyiniyetle müşteriye yaptığı ödeme ile borcundan kurtulur (BK m. 165). Fakat müşteriler kendisine bu yapılmış tüm ödemeleri (factor ile aralarındaki iç ilişki nedeniyle) gecikmeksizin factore havale etmekle yükümlüdür. Factor, müşterisinin yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde temlik açıklamak hakkını sözleşme ile saklı tutmuş olabilir³⁴.

F. Diğer Factoring Çeşitleri

1. Geleneksel Factoring

Geleneksel factoring türünde satıcı firma herhangi bir mal ve hizmet satışı yaptığı zaman ortaya çıkan alacaklarını hemen factore satmaktadır. Buna göre satıcı firma müşterisine gönderdiği fatura üzerine bir kayıt düşerek, alacakların factoring şirketine devredildiğini bildirmektedir. Bu türün en büyük avantajı, satıcı firmanın birçok müşterisinden olan alacağını factore devrederek, alacakların hesabını tek bir kaleme indirgemesidir. Bu durum satıcı firmaya alacakların yönetimi ve muhasebe işlemlerinin basitleştirilmesi açısından önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Böylece alacakların tahsili, ihbarname gönderilmesi, yasal yollara başvurma ve kredi riski ortadan kalkmaktadır³⁵.

Geleneksel factoring rücu edilebilir veya rücu edilemez şekilde yapılabilmektedir. Bu türün rücu edilebilir şekilde yapılması durumunda teminat fonksiyonu devre dışı kalmaktadır. Rücu edilebilir

³³ YILMAZ; a.g.e., s.9; ŞENOL, Ş. Necmi; Dış Ticaretin Finansmanında Factoringin Yeri ve Önemi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 1996, s.37.

³⁴ KOCAMAN, a.g.e., s.46; ÇAVUŞOĞLU, a.g.e., s.38.

³⁵ TOROSLU, a.g.e., s.:36.

tarzda yapılan geleneksel factoringe zahiri factoring de denilmektedir³⁶.

2. Acente Factoringi

Acente Factoringinde, factor, satın aldığı alacakların tahsilatı görevini bir başka şirkete devretmektedir. Borçluların ödeme yapması için belirlenen söz konusu acente şirket, factor ya da müşteri tarafından yönetilebilir. Factoring işlemi gerçekleştirildiğinde borçlu firmaya, ödemelerini bu firmaya yapması gerektiği bildirilir. Bu tür factoring işleminde borcun ödenmeme riskine karşı koruma ve finansman hizmeti sağlanmaktadır³⁷.

3. Toptan Factoring

Bu tür factoring sözleşmesinde, çok miktarda küçük çaplı müşterisi bulunan satıcı firmalar bütün satışlarından doğan alacaklarını factore devretmektedirler. Borçlu, borcunu doğrudan factore ödemeye yönlendirilmektedir. Buna rağmen factor alacak yönetimi konusunda hiçbir hizmet vermediği gibi alacakların tahsilatından da sorumlu olmamaktadır. Alacakların takip ve tahsilat işlemlerini factor adına satıcı firma yürütmektedir. Factor kendisine yapılan ödemelerle ilgili günlük detayları düzenli olarak satıcı firmaya göndermektedir. Bu türün avantajı, borçluların ödemeleri aynı gün satıcıya bildirilerek alacakların takibinin kolaylaşmasıdır³⁸.

4. Fatura İskontosu Factoringi

Satıcı firmaya sadece finans hizmeti sunan, buna karşılık alacak yönetimi ve borçların ödenmeme riskinin üstlenilmesi gibi factoring işleminin temel özelliklerini kapsam dışında tutan bir factoring çeşitidir. Bu tür factoringde borçlulara borçlarını factore ödemeleri ihbar edilmemektedir. Satıcı firma tarafından tahsil edilen paralar

³⁶ YILMAZ; a.g.e., s.7.

³⁷ TOROSLU, a.g.e., s.36.

³⁸ ÖNCEL, Aykut; "Başlangıcından Bu Yana Factoring Sisteminin Evrimi", İstanbul Sanayi Odası Dergisi, S.303, Mayıs 1991, s.51.

doğrudan factorün banka hesabına yatırılmaktadır. Böylelikle factor satıcı firmanın ibraz ettiği bir grup faturayı iskonto etmekte ve satıcı firmaya ön ödeme yapmaktadır³⁹.

Fatura iskontosu yönteminde satıcı firmaya finansman hizmeti dışında bir hizmet verilmemektedir. Buna karşılık factor, finansman faizi dışında bir de satın alınan toplam alacaklar üzerinden hesaplanan komisyonu almaktadır. Bunun nedeni factorün yapacağı finansmanın, önceden satıcı firmanın emrine hazır tutulmasının kendi açısından satıcı firmaya karşı bir taahhüt oluşturmasıdır⁴⁰.

5. Vade Factoringi

Bu factoring türünde, factoring şirketi tarafından sadece alacakların yönetimi ile alacakların tahsili ile ödenmeme rizikosunun üstlenilmesi hizmetleri verilmektedir. Bu factoring yönteminde, factor tarafından satıcı firmaya ön ödeme yapılmamaktadır. Vade factoring, kredi sigortasının bir alternatifini oluşturmaktadır⁴¹.

VI. Factoring Sözleşmesinin Tarafları

Yurtiçi factoring sözleşmesinde factor, satıcı (müşteri) firmav e borçlu firma olmak üzere üç taraf vardır. Uluslararası factoring sözleşmesinde ise bu taraflara ilave olarak birde ithalatçının ülkesindeki muhabir factor sistemde taraf olarak yer almaktadır⁴².

A. Factor

Müşterinin alacaklarını devir ve satın alarak, karşılığında nakit ödeyen şirket olarak tanımlanan⁴³ factor, satıcı firmaya, bu firmanın

³⁹ TOROSLU, a.g.e., s.38.

⁴⁰ CERRAHOĞLU, Celal; Bir Finansman Tekniği Olarak Factoring: Türkiye ve Dünyada Son On Yıllık Gelişimi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002, s.22.

⁴¹ AKGÜÇ, Öztin; Dış Ticaret Finansmanı, Arayış Basım ve Yayıncılık, İstanbul 2009, s.63.

⁴² KABAKÇI, Ali; Özel Finans Teknikleri. İzmir 2009, s.69.

⁴³ OY, Osman-KÖSE, Seçkin-ALKIM, Süleyman Yahya, a.g.e., s.14.

talepleri doğrultusunda finansman, hizmet veya teminat fonksiyonlarından bir veya birkaçını sunar. Factor, genellikle bir banka ya da bankanın factoring konusunda faaliyet göstermek üzere kurduğu bir şirket veya tamamen bağımsız olarak faaliyet gösteren bir finansal şirket olabilir⁴⁴.

B. Satıcı (Müşteri) Firma

Müşteri firma, vadeli alacaklarını bir temlik sözleşmesi kapsamında factore devreder. Satıcı (=müşteri) firma bir sermaye şirketi olabileceği gibi şahıs şirketi de olabilir. Factoring hizmetlerini talep eden firmaya doktrinde satıcı firma⁴⁵ adı verilmekte ise de, factoring hizmetlerini talep etmesi ve alacaklarını factoring şirketine devretmesi nedeniyle müşteri firma⁴⁶ olarak adlandırılması daha doğru olacaktır.

C. Borçlu Firma

Borçlu firma, satıcıdan vadeli olarak mal veya hizmet satın alarak ona borçlu duruma gelen alıcı firmadır. Borçlu firmayı, müşteri firmanın alacaklı olduğu kişi veya işletme olarak da kısaca tanımlayabiliriz. Satış işlemi riskine neden olan yani ödememe fiilini meydana getirme ihtimali olan taraftır. Borçlu firma, borcunun factora devredilmesi durumunda ödemeyi factora yapması gerekir⁴⁷.

D. Muhabir Factor

Uluslararası factör sözleşmesinin bir unsuru olan muhabir factor, uluslararası factoring işlemlerinde ithalatçının ülkesinde bulunan ve satıcının ülkesindeki factora muhabirlik hizmeti veren factor firmasıdır. Kendi ülkesindeki ithalatçı firma hakkında ihracat-

⁴⁴ TOROSLU, a.g.e., s.8.

⁴⁵ TOROSLU, a.g.e., s.8.

⁴⁶ OY, Osman-KÖSE, Seçkin-ALKIM, Süleyman Yahya, a.g.e., s.14.

⁴⁷ TOROSLU, a.g.e., s.8, OY, Osman-KÖSE, Seçkin-ALKIM, Süleyman Yahya, a.g.e., s.14.

çının ülkesindeki factora bilgi verir. Ayrıca, ithalatçı firmadan mal bedelini tahsil ederek ihracatçının ülkesindeki factora gönderir⁴⁸.

VII. Factoring Sözleşmesinde Tarafların Hak ve Yükümlülükleri

Her sözleşmenin, taraflarına hak ve mükellefiyetler yüklediği gibi factoring sözleşmesinin tarafları olan satıcı (= müşteri) firmanın ve factoring şirketinin de düzenlenen factoring sözleşmesinden kaynaklanan hak ve yükümlülükleri bulunmaktadır.

A. Satıcı Firmanın Hak ve Yükümlülükleri

Satıcı firma, borçlu ile yapmış olduğu sözleşme uyarınca malları sevk etmiş, hizmetleri ifa etmiş olmalı ve borçlunun herhangi bir kesinti, mahsup veya karşı alacak hakkı olmaksızın fatura bedelinin tamamı için yükümlü olduğuna dair güvence vermelidir. Bunun dışında, satıcı firma temlik edilen her alacağa ilişkin faturanın bir kopyasını factoring şirketine vermeli, borçluya ancak factoring şirketine ifa etmekle borcundan kurtulacağını bildirmeli, borçluya ilişkin sahip olduğu tüm bilgileri factoring şirketine iletmelidir. Satıcı firma, hesap defterlerini usulüne uygun tutmalı, borç ilişkisinin konusunu oluşturan mal ve hizmetlere ilişkin vergileri ödemelidir. Borçlu firmaya yapılan ihbara rağmen, borçlu borcunu satıcı firmaya öderse, satıcı firma bu bedeli factoring şirketine ödemelidir.

Satıcı firma, factoring şirketine edimleri karşılığı olarak fatura değerinin % 0.5 ile % 2.5'u arasında değişen factoring komisyonu ödemekle yükümlüdür. Gerçek factoringde ise satıcı firma, teminat riskin tümünü üstlenen factoring şirketine, factoring komisyonu yanında fatura değerinin % 0,2 ile 0,4'ü arasında teminat harcıda ödemelidir⁴⁹.

⁴⁸ TOROSLU, a.g.e., s.8.

⁴⁹ TOROSLU, a.g.e., s.211; TİRYAKİ, Betül; "Factoring İşlemi ve Factoring İşleminin Hukuki Niteliği". Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Cilt : 8, S.2, 2006, s.193-194.

B. Faktoring Şirketinin Hak ve Yükümlülükleri

Factoring şirketi, müşterisi olan satıcı firmanın malı teslim ederek, fatura suretlerini kendisine sunması üzerine derhal alacağın % 80 ile %90'ını ödemekle yükümlüdür. Bunun yanında, üçüncü şahıs borçluların kredi değerini sıkı bir şekilde kontrol etmek, müşterisine Pazar ve üretim politikaları hakkında bilgi vermek, alacaklara ilişkin muhasebeyi yapıp, ticari defterleri tutmak da factoring şirketinin yükümlülükleri arasındadır.

Factoring şirketi, vadesi geldiğinde alacağı, borçludan tahsil etmeli, bunun için gereken her türlü ihtar ve ihbarı yapmalı, gerektiğinde cebri icraya başvurmalıdır. Alacağın tahsilatı sonrasında ise, factoring şirketi, alacaktan peşin olarak satıcı firmaya ödediği miktarı, factoring komisyonunu, factoring faizi ve teminat harcını da düşerek kalan tutarı satıcı firmaya ödemekle yükümlüdür⁵⁰.

VIII. Factoring Sözleşmesinin Sona Ermesi

Factoring şirketi ile müşterisi arasında imzalanan factoring hizmetine ilişkin sözleşme, diğer sözleşmelerde olduğu gibi çeşitli şekillerde sona erebilir. Sözleşme süresinin dolması, tarafların karşılıklı anlaşması, satıcı firmanın ya da factoring şirketlerinden birisinin veya her ikisinin ayrı ayrı iflası ile sona eren factoring sözleşmesi, imkansızlık ve fesih ile de sona erebilir.

A. Sözleşmenin Karşılıklı Anlaşmayla Sona Ermesi

Kişiler sözleşme özgürlüğünün bir sonucu olarak, sözleşme yapıp yapmamakta serbest oldukları gibi, mevcut bir sözleşmeyi ortadan kaldırıp kaldırmamakta da serbesttirler⁵¹. Bu durumda factoring şirketi elinde bulunan satıcı firmaya ait poliçe, çek, senet gibi kıymetli evrakları ve temlik alınan fatura suretlerini satıcı firmaya iade eder. Ayrıca factoring şirketi tarafından alınan her türlü ek teminatta satıcı firmaya iade edilir. Buna karşılık satıcı firmada

⁵⁰ TOROSLU, a.g.e., s.212; TİRYAKİ, a.g.e., s.194.

⁵¹ AYAN, Mehmet; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Konya 2002, s.314.

factoring şirketi tarafından verilen hizmetlere ait bir bakiye borcu kalmış ise, bu borcunu factoring şirketine öder. Borçlu firma tarafından satıcı firmaya ya da kendisine bildirilen temlik nedeniyle factoring şirketine yaptığı ödemeler geçerli olacaktır. Borçlu firma bu şekilde yaptığı ödemelerden dolayı borcundan kurtulmuş olur. Bu aşamada factoring şirketi tarafından yapılan fazla tahsilat var ise, satıcı firma hakları sona ermiş olan hukuki ilişki sebebi ile sebepsiz zenginleşme davası yoluyla factoring şirketinden haklarını talep edebilecektir⁵².

B. Sözleşme Süresinin Dolması

Taraflar sözleşmenin geçerliliği için belli bir süre öngörmüşlerse, bu sürenin bitimi (sözleşmede herhangi bir feshi ihbar kaydı olmaması şartı ile) sözleşme kendiliğinden sona erer. Eğer sözleşmede feshi ihbar şartı öngörülmüşse ve taraflar bu ihbar haklarını kullanmayıp sözleşmeye devam ediyorsa, akit süresiz uzamış sayılır.

Factoring sözleşmesinin tarafları sözleşmenin sona erme süresini, belli bir süreye bağlayabilecekleri gibi bir olayın gerçekleşmesine de bağlayabilirler. Bu durumda söz konusu olayın meydana gelmesi ile sözleşme kendiliğinden sona erer⁵³.

C. Satıcı (Müşteri) Firmanın İflası

Müşteri firmanın iflas etmesi halinde, factoring sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Müşteri, iflas etmesi sonucunda alacakları üzerinde tasarruf yetkisi ortadan kalkacağından, henüz temlik etmediği alacaklarını factor'e temlik edemeyecektir. Ancak önceden yapmış olduğu temlikler geçerli olacağı için, factor söz konusu alacaklara ilişkin tahsilat yapacak olursa ödemeleri müşteriye değil iflas masasına yapacaktır⁵⁴.

⁵² TOROSLU, a.g.e., s.212.

⁵³ KAYA, a.g.e.

⁵⁴ AKYOL, Şener; Banka Sözleşmeleri, Afa Matbaacılık, İstanbul 2001, s.37.

D. Factoring Şirketinin İflası

Factoring şirketinin iflası halinde, factoring sözleşmesinin kendiliğinden sona erip ermeyeceği konusu doktrinde tartışmalara neden olmuştur. Hakim görüşe göre, factor'un iflası halinde factoring sözleşmesi kendiliğinden sona ermeyecektir. Bu görüşe göre sözleşme kendiliğinden sona ermediği için, müşteri en azından kendi adına yapılmış olan tahsilatlarının aynen ve hemen kedisine verilmesini isteyebilecektir⁵⁵.

E. Sözleşmenin Fesihle Sona Ermesi

Factoring sözleşmesinin süresi belirli değilse, uygulamada yer etmiş deyimle süresiz ya da süreli ise, her iki halde de ilişkinin niteliğinden doğan sona erdirme yolu ile bu sözleşme fesholunabilir. Niteliği gereği sürekli borç ilişkisi niteliğini taşıyan factoring sözleşmesi haklı sebeple taraflardan birinin irade açıklaması ile sona erebilir. Bu tür sona erme işlemine fesih denir. Karşı tarafın aciz haline düşmesi, teminat verme borcunu yerine getirmemesi, temerrüde düşmesi ve benzer sebeplerle sözleşmeyi feshedebilir⁵⁶.

F. İmkansızlık

Taraflardan birinin edimini yerine getirmesinin kendisine yüklenilemeyen sebeplerle mümkün olmaması halinde factoring sözleşmesi kendiliğinden sona erecektir. Sözleşmenin düzenlenmesinden sonra ortaya çıkan bu sebebin gerek factorun, gerekse müşterinin veya her ikisinin de edimini yerine getirmesine engel teşkil etmesi mümkündür. Müşterinin dışarıdan ithal ederek Pazarladığı malların ithalatının yasaklanması, bunun gibi belli bir malın imalat ve satışı ile ilgili faaliyetlerin sadece belirli kuruluşlara tanınarak sözleşmeleri için ihraç edilecek malın üretimi ya da ihracının yasaklanması tarafların hukuki imkansızlık hallerine örnektir. Yine müşterinin imalatta kullandığı ham maddelerin, yan mamul madde-

⁵⁵ KAYA, a.g.e.

⁵⁶ AKYOL, Şener, a.g.e., s.39.

lerin üretiminin yapılmaması gibi sebepler ise maddi imkansızlık sebeplerine örnek verilebilecektir.

İster maddi isterse hukuki imkansızlığın süreklilik gösterecek şekilde ortaya çıkması ile factoring sözleşmesi kendiliğinden sona erecektir. Ancak imkansızlığın geçici olması hukuki işlemi etkilemeyecektir. Örneğin ihracatın, satımın permiye bağlanması sebebiyle permi alınıncaya kadar müşterinin faaliyette bulunamaması, üretilen malın belirli nitelikte olmasının istendiği hallerde bu şartlar yerine getirilinceye kadar müşteri ya da buna paralel hallerde factor edimlerini geçici bir süre yerine getiremeyecektir. Fakat bu geçici imkansızlık factoring sözleşmesinin bu sebeple sona ermesini gerektirmeyecektir⁵⁷.

IX. SONUÇ

Factoring, vadeli satış yapan firmaların her türlü mal ve hizmet satışından doğan alacak haklarını factor adı verilen finansal kuruluşlara satmak suretiyle kısa vadeli kaynak sağladıkları bir finansman tekniğidir. Çeşitli fonksiyonları içeren komple bir finansman ve hukuki yöntem olan bu uygulamaya factoring işlemi, taraflar arasında uygulandığı sözleşmeye ise, factoring sözleşmesi adı verilir. Bu sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklara uygulanacak hükümler 21.12.2012 tarihinde kabul edilen ve 12.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir.

Factoring sözleşmesi öğretideki tanımlara paralel olarak, kanun koyucu tarafından; mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilen alacaklar ile Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilebilen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, factoring şirketinin müşterisine sağladığı tahsilat, borçlu ve müşteri hesaplarının tutulmasının yanı sıra finansman veya factoring garantisi fonksiyonlarından herhangi birini ya da tümünü içeren sözleşme olarak tanımlanmıştır. Factoring sözleşmesinin hukuki niteliği ile ilgili olarak alacak satımı nazariyesi,

⁵⁷ ÖZAKMAN, a.g.e., s.89.

karz-kredi nazariyesi ve karma muhtevalı sözleşme nazariyeleri çerçevesinde oluşmuş çeşitli görüşler bulunmaktadır. Ancak öğretilerdeki baskın görüşe göre factor ile müşteri arasında yapılan factoring sözleşmesi; genel olarak atipik karma, sürekli olmak üzere tam iki tarafa borç yükleyen ve çerçeve niteliğinde yazılı şekil şartına bağlı bir sözleşme olduğundan dolayı karma muhtevalı bir akittir.

Satıcı firma ile alıcı firma arasındaki ticari ilişki ve satıcı firma ile factoring şirketi arasındaki ilişki süreklilik arz etmelidir. Başka bir deyişle, satıcı firma tarafından bir alacağının tümünün factoring şirketine temlik edilmesi gerekir. Satıcı firmanın satış işlemini gerçekleştirmeden önce factoring şirketine bilgi vermesi gerekir. Bu sayede factoring şirketi satış gerçekleşmeden önce alıcı hakkında gerekli istihbarat çalışmalarını yapar ve alıcının risk derecesini belirler. Belirlenen risk derecesi makul sınırlar içerisinde olursa factoring şirketi satışa onay verir. Satıcı firma, müşterilerine yapacağı satışları satış öncesinde factoring şirketine bildirmek ve onay almak zorundadır. Bunun için satıcı firmaların alacaklarını temlik etmeden önce bu bilgileri factoring şirketine vermeleri gerekir.

Her sözleşmenin, taraflarına hak ve mükellefiyetler yüklediği gibi factoring sözleşmesinin tarafları olan satıcı (= müşteri) firmanın ve factoring şirketinin de düzenlenen factoring sözleşmesinden kaynaklanan hak ve yükümlülükleri bulunmaktadır. Satıcı firma, borçlu ile yapmış olduğu sözleşme uyarınca malları sevk etmiş, hizmetleri ifa etmiş olmalı ve borçlunun herhangi bir kesinti, mahsup veya karşı alacak hakkı olmaksızın fatura bedelinin tamamı için yükümlü olduğuna dair güvence vermelidir. Bunun dışında, satıcı firma temlik edilen her alacağa ilişkin faturanın bir kopyasını factoring şirketine vermeli, borçluya ancak factoring şirketine ifa etmekle borcundan kurtulacağını bildirmeli, borçluya ilişkin sahip olduğu tüm bilgileri factoring şirketine iletmelidir. Satıcı firma, hesap defterlerini usulüne uygun tutmalı, borç ilişkisinin konusunu oluşturan mal ve hizmetlere ilişkin vergileri ödemelidir. Borçlu firmaya yapılan ihbara rağmen, borçlu borcunu satıcı firmaya öderse, satıcı firma bu bedeli factoring şirketine ödemelidir.

Factoring şirketi, müşterisi olan satıcı firmanın malı teslim ederek, fatura suretlerini kendisine sunması üzerine derhal alacağın % 80 ile %90'ını ödemekle yükümlüdür. Bunun yanında, üçüncü şahıs borçluların kredi değerini sıkı bir şekilde kontrol etmek, müşterisine Pazar ve üretim politikaları hakkında bilgi vermek, alacaklara ilişkin muhasebeyi yapıp, ticari defterleri tutmak da factoring şirketinin yükümlülükleri arasındadır. Factoring şirketi, vadesi geldiğinde alacağı, borçludan tahsil etmeli, bunun için gereken her türlü ihtar ve ihbarı yapmalı, gerektiğinde cebri icraya başvurmalıdır. Alacağın tahsilatı sonrasında ise, factoring şirketi, alacaktan peşin olarak satıcı firmaya ödediği miktarı, factoring komisyonunu, factoring faizi ve teminat harcını da düşerek kalan tutarı satıcı firmaya ödemekle yükümlüdür.

Factoring şirketi ile müşterisi arasında imzalanan factoring hizmetine ilişkin sözleşme, diğer sözleşmelerde olduğu gibi çeşitli şekillerde sona erebilir. Sözleşme süresinin dolması, tarafların karşılıklı anlaşması, satıcı firmanın ya da factoring şirketlerinden birisinin veya her ikisinin ayrı ayrı iflası ile sona eren factoring sözleşmesi, imkansızlık ve fesih ile de sona erebilir.

KAYNAKÇA

- AKÇATAŞ, Celalettin;** "Factoring Şirketleri İcra Takibine Konu Olan Alacakları Temlik Edebilir mi?". E-Yakşamı, S.: 200. Ağustos 2009.
- AKGÜÇ, Öztin;** Dış Ticaret Finansmanı, Arayış Basım ve Yayıncılık, İstanbul 2009.
- AKKALE, Şeyda Banu;** Factoring'de Erken Uyarı Sistemleri ve Bir Örnek Olay Çözümü, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001.
- AKSOY, Emine Ebru-YALÇINER, Kürşat-TANRIÖVEN, Cihan-BAL, Hasan-KURT, Çiğdem;** Finansal Teknikler ve Türev Araçlar. Gazi Kitabevi, Ankara, 2008.
- AKTAŞ, M. Şerif;** Dış Ticaret Finansmanında Factoring, İGEME, Ankara, 1989.
- AKYOL, Şener;** Banka Sözleşmeleri. Afa Matbaacılık. İstanbul 2001.
- APAK, Sudi;** Uluslararası Finansal Teknikler. Emlak Bankası Yayınları. İstanbul 1992.
- ARSLAN, Cenk Murat;** "Factoring Uygulaması ve Hukuki Boyutu", Vergi Dünyası, S.: 173, Ocak 1996.
- AYAN, Mehmet;** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Konya 2002.
- CERRAHOĞLU, Celal;** "Bir Finansman Tekniği Olarak Factoring: Türkiye ve Dünyada Son On Yıllık Gelişimi", Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002.
- CEYLAN, Ali;** Finansal Teknikler. Ekin Kitabevi Yayınları. Bursa 1995.
- ÇAVUŞOĞLU, Uyanık Ayfer;** Factoring ve Özellikle Milletlerarası Özel Hukukta Factoring Sözleşmesi, Adana, 2004.
- DEMİRELİ, Erhan;** "Alacakların Yönetiminde Finans Tekniği Olarak Factoring Yöntemi ve Uygulaması". Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İzmir 2004.

- DOĞRU**, Halil; "Factoring ve Menkul Kıymetleştirme İşlemlerinin Hukuki Niteliği ve Ödünç Olarak Kabullerinin Yaratacağı Hukuki Meseleler", Legal Hukuk Dergisi - Eylül 2007.
- DÜNDAR**, Hamit; "Factoring İşleminin Önemi", Maliye ve Sigorta Yorumları. S.: 434. 15 Nisan 2005.
- EMEK**, Uğur; Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Yeni Finansman Yöntemlerinin Uygulanabilirliği (Finansal Kiralama, Factoring), DPT Yayını, Ankara 1994.
- ERDEMOL**, Haluk; Factoring ve Forfaiting. Akbank Ekonomi Yayınları. İstanbul 1999.
- ERSAN**, İhsan; "Uluslararası Factoring ve Türkiye", Para ve Sermaye Piyasası Dergisi, S.:88.
- EROL**, Ahmet; Finansal Kiralama, Türmob Sirküler Rapor 79, Ankara, 1999.
- GÖNEN**, Seçkin; "Bir Finansman Aracı Olarak Factoring Sistemi ve Muhasebeleştirilmesi". Vergi Sorunları. S.: 206. Kasım 2005.
- GÖNÜL**, Mustafa; Factoring Kavramı ve Hukuki Niteliği, Legal Hukuk Dergisi - Mart 2010 .
- HOÇ**, Mehmet, Bütün Yönleriyle Finansal Kiralama, Alfa Basım Dağıtım, İstanbul, Nisan 1999.
- İNAL**, Zehra, Factoring Uygulamaları Ve İşletmelerin Finansal Yapılarına Etkisi, İnönü Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2006.
- KABAKÇI**, Ali; Özel Finans Teknikleri. İzmir 2009.
- KAYA**, Özge; "Factoring Sözleşmeleri",
<http://www.turkhukuksitesi.com/makale>, 09.09.2010.
- KOCA**, Cahit; Finans Yönetimi: Factoring, Leasing ve Forfaiting. Etap Yayınevi. İstanbul 2010.
- KOCAMAN**, Arif B.; Factoring İşleminin Hukuksal Niteliği, Ankara 1992.
- KOCAMAN**, Arif B.; Factoring (Genel Alacak Devir ve Satımı İşlemi). Türkiye Bankalar Birliği Yayını. İstanbul 1994.

- KOCAOĞLU**, Güray; Makaleler, Ankara 2002.
- KONDAK**, Nuray; İşletmelere Finans Sorunu ve Çözüm Yolları. Der Yayınları. İstanbul 2002.
- KONUKMAN**, Aziz-**VARLIK**, Bülent; Türkiye’de Dış Ticaretin Finansmanı, Türkiye Kalkınma Bankası t.y.
- KILIÇOĞLU**, Ahmet; Borçlar Hukuku Genel Hükümler. Ankara, 2006.
- ONURSAL**, Erkut; Dış Ticaret İşlemleri ve Uygulama, Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri Yayını, Ankara, 1996.
- ORANLI**, Barış; Factoring - Leasing Sözleşmeleri ve Vergisel Boyutları. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002.
- OY**, Osman-**KÖSE**, Seçkin-**ALKIM**, Süleyman Yahya; Factoring, Beta. İstanbul 2008.
- ÖNCEL**, Aykut; “Başlangıcından Bu Yana Factoring Sisteminin Evrimi”, İstanbul Sanayi Odası Dergisi,S.: 303, Mayıs 1991 .
- ÖNDEŞ**, Turan; “Türk Ekonomisindeki Yeni Finansman Yöntemlerinden Factoring”. Atatürk Üniversitesi İİBF dergisi. Cilt: 10 . S.: 3-4 . 1994.
- ÖZAKMAN**, Cumhuriyet; Faktoring Sözleşmeleri, İstanbul 1989.
- ÖZAKMAN**, Cumhuriyet; “Factoring İşlemleri ve Faktoring Uygulamaları Hakkında Değerlendirmeler”. Faktoring Sektörü ve Uygulamaları. İktisadi Araştırmalar Vakfı. İstanbul 2006.
- PEKDEMİR**, Recep; Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme ve Raporlama, Sirküler Rapor 2003-12, Ankara, 2003.
- SAKLAVCI**, Çilem; Finansman Yönetimlerinden Factoring , Makale
- ŞANLI** Cemal-**EKŞİ** Nuray, Uluslararası Ticaret Hukuku, İstanbul 2006.
- ŞENOL**, Ş. Necmi; Dış Ticaretin Finansmanında Factoringin Yeri ve Önemi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 1996.

- ŞENER**, Oruç Hami, Faktoring’de Borçlunun Hukuki Durumu ve Özellikle Temlikin Sözleşmeyle Yasaklanması, Seçkin Yayınları Ankara 2005.
- TEOMAN**, Ömer; “Kambiyo Senetlerine İlişkin Bedelsizlik Savının Bunları Ciro Yolu ile Devralan Faktoring Şirketlerine Karşı İleri Sürülebilir Sürülemez Sorunu”. Yargı Dünyası. S.: 179. Kasım 2010.
- TİRYAKİ**, Betül; “Factoring İşlemi ve Factoring İşleminin Hukuki Niteliği”. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Cilt : 8, S.: 2, 2006.
- TOMANBAY**, Mehmet; Dış Ticaret Rejimi ve İhracatın Finansmanı, Hatiboğlu Yayınevi, Ankara 1995.
- TOROSLU**, M.Vefa; Hukuksal ve Finansal Açıdan Faktoring. Vedat Kitapçılık. İstanbul 2011.
- TUNCER**, Selahattin; Türkiye’de Sermaye Piyasası, Teori-Uygulama. Okan Yayıncılık Dağıtımcılık. İstanbul, 1985.
- TUNCER**, Selahattin; “Factoring ve Türkiye Uygulaması”. İstanbul Sanayi Odası Dergisi. S.: 301. Mart 1991.
- ÜNLÜ**, M. Cengiz; Şirketlerin Kuruluşu ve Tasfiye işlemleri Rehberi, Adalet Yayınevi, Ankara, 1997.
- YILMAZ**, Melike; Çağdaş Finansman Teknikleri Factoring - Forfaiting Analiz ve Uygulamaları, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2000.